

Slovenski dom

Stev. 218

V Ljubljani, torek 24. septembra 1940

Leto V

Angleški naskok na francosko zahodno Afriko

Včeraj je angleško brodovje z generalom de Gaulleom priplulo pred prestolico Dakar in postavilo francoskim oblastem ultimatum

London, 24. sept. o. Uradno poročilo angleške vlade o dogodkih v francoski zahodni Afriki pravi: »Zadnja poročila so pokazala, da si Nemci ne prenehajo prizadevati, da bi spravili Dakar pod svoje nadzorstvo. To dokazuje tudi odhod francoskih vojskih ladij iz Toulona v Dakar, kar se ni moglo zgoditi brez nemškega dovoljenja. Ti dejstva sta dokaz, da pripravljajo Nemci poskus napada na Dakar.

Ker je znan del prebivalstva v francoski zahodni Afriki nasprotoval podložniški politiki sedanje francoske vlade do Nemčije in se izrekel za svobodno Francijo, je general de Gaulle sklenil odpluti s svobodnimi francoskimi silami v Dakar, da pomaga ljudem, ki podpirajo njegovo stvar.

General de Gaulle je dospel v Dakar včeraj zjutraj in je poslal svojim privrženecem povabilo, naj se pridružijo zastavi svobodne Francije. Svobodno vojsko general de Gaulleja podpirajo angleške sile, ki ji nudijo vso pomoč. General je pri tem poskusu našel na odpor, položaj zdaj še ni čisto jase.

Neuradno poročajo, da so angleške vojne ladje priplule včeraj dopoldne pred Dakar. General de Gaulle je poslal guvernerju francoske zahodne Afrike Boissonu, zahtevo, naj se uda in podredi njegovi oblasti. Guverner je to zahtevo odbil, na kar so angleške bojne ladje začele streljati na mesto. Francosko oboroženo topništvo je streljalo nazaj. Boj je trajal vse popoldne do poznega večera. Kaže, da so se angleške in francoske sile ponoči začele izkrcavati.

Vichy, 24. sept. o. Zaradi dogodkov v francoski zahodni Afriki, se je vlada pod predsedstvom maršala Petaina včeraj popoldne sesla na sejo. Po seji je bilo izdano uradno poročilo, ki pravi, da je general de Gaulle z angleškimi brodovjem priplul pred Dakar ter z angleške poveljniške ladje zapovedal guvernerju Boissonu, naj se z vso kolonijo podredi.

Po posvetih v Rimu:

Nemčija in Italija se pripravljata na dolgo vojno

Berlin, 24. sept. o. Anuted Press: Zunanji minister Ribbentrop se je včeraj popoldne vrnil v Berlin in je bil takoj sprejet pri kanclerju Hitlerju, kateremu je poročal o uspehu posvetov, ki jih je imel z italijanskimi voditelji v Rimu.

V zvezi z vrnitvijo nemškega zunanjega

ministra von Ribbentropa iz Rima se v nemških uradnih krogih še ni moglo nič zvedeti o točnih sklepih, ki sta jih sprejela zunanja ministra sil osi. Eno pa je popolnoma jasno, da se Italija in Nemčija ne slepita s tem, da bi vojna mogla biti kratka. Zato se obe državi temeljito pripravljata na dolg in oster boj.

Zatišje na bojiščih v Afriki

Obojna poročila govore le o letalskih akcijah na raznih področjih

Nekje v Italiji. 24. sept. Stefani. Poročilo glavnega štaba italijanske oborožene sile št. 108, se glasi: Zdi se, da se je potopila sovražnikova križarka, katero je torpediralo neko naše letalo. Iz slik o bombardiranju Haife 21. septembra, se jasno vidi odlični uspehi te operacije. Povsod so bombe povzročile hude in ogromne požare. Na Malti je bilo spet bombardirano letališče Mikaba. Zadetih je bilo več skladišč in povzročeno več požarov. Sovražnikova lovna letala so se izognila spopadu. Vsa naša letala so se vrnila domov. V Afriki je sovražnik bombardiral mesto Benghazi in poškodoval več stanovanjskih hiš. Žrtve ni bilo. Sovražnikov napad na Bardio ni povzročil niti žrtve niti škode. V bližini obale Kirenaike je neko naše lovsko letalo s strojniškim ognjem zabilo neki štirimotorni angleški bombnik vrste Sunderland. Britansko letalo je padlo v morje in izginilo v njem. Vojaški objekti v Marsa Matruhu so bili spet bombardirani z uspehom. Vsa naša letala so se vrnila. Ponoči so bile bombardirane pristaniške naprave v Ade-nu. Sovražnikovo letalstvo je metalo bombe na

Burmo, Kasalo in okolico Asmare, kjer sta bili ubiti dve osebi, dve pa ranjeni. Vsi so bili domaćini. Škoda je bila majhna. V Tirenskem morju je neka sovražnikova podmornica potopila neko našo prazno ladjo.

Kairo, 24. sept. Reuter: Britanske pomorske oblasti v Aleksandriji poročajo, da so britanske pomorske sile v nedeljo, 22. septembra spet napadle sovražnikove postojanke pri Sidi Baranyju z dobrim uspehom.

Izšlo je uradno sporočilo, da so v sobotni noči britanska letala bombardirala pristanišče Bangazi, v nedeljo pa letališče pri Menastiru.

Nadaljevanje letalske bitke za London

Neprestani dnevni in nočni napadi na London in na zbiranje nemške vojske v lukah ob Rokavu

Berlin, 23. septembra. DNB: Nemško vrhovno poveljstvo sporoča: Nemski bojni čoln je potopil v bližini angleške obale sovražnikovo trgov. ladjo s 3000 tonami in poškodoval neko drugo ladjo. Naše letalske sile so v nedeljo izvedle napadalne ogledniške polete nad Anglijo. Pri tej priliki so bili bombardirani vojaški objekti v Londonu in drugih mestih južne Anglije. Ponoči so nemške letalske sile izvedle ponovno svoje napade na London. Bombardirale so z uspehom pristaniške naprave, doke in druge vojaške objekte.

Angleški bombniki so preteklo noč izvedli napade na Severno Nemčijo. Pri tej priliki so porušili več kmečkih stavb. Nekaterim sovražnikovim letalom se je posrečilo priti do Berlina, vendar niso povzročila nobene škode. Letalski oddelek majorja Melbersa je dosegel svojo 500 zmago.

London, 24. sept. o. Pri sinočnjem nemškem bombardiranju na Anglijo je bil glavni cilj London. Bombni napadi pa so se vršili tudi v južnovzhodni in severozahodni Angliji. V Londonu so porušili več hiš ter prizadejali škodo tudi industrijskim podjetjem. Bilo je tudi več civilistov ubitih. Na severozahodnem delu v Angliji so porušili več hiš, škoda kljub temu ni bila velika in smrtnih žrtve ni bilo malo. Ponoči so Angleži sestrelili dve nemški letali. Davi so pa v južnovzhodni Angliji sestrelili en nemški bombnik.

Ponoči so angleška letala skoraj neprestano bombardirala belgijsko in francosko obalo in so ljudje na angleški obali lahko opazovali, kako je nebo žarelo od Dunkerqueja pa vse do Boulogneja.

voje Angliji, toda, čeprav je ranjena, bo znala vrniti te udarce.

Rim, 24. sept. m. Transcontinental Press poroča: Pomanjkljive vesti, iz Dakarija, pravijo, da noči bitka še ni bila končana. V Vichyju pravijo, da angleški oddelek še ni mogel izkrcati svojih čet, čeprav skuša general de Gaulle to na vsak način doseči. Prav tako še ni nobenih vesti, da je bil napad naletel na močan odpor. Gotovo pa je, da so angleške sile storile vse previdnostne in važne ukrepe. Po poročilih iz Vichyja se pred Dakarijem udeležujejo dve angleški oklopni križarki, štirje večje križarke, veliko rušilcev in šest pomožnih križark, ki vozijo angleško vojaštvo.

Vojna na Daljnem vzhodu:

Japonci zasedajo francosko Indokino

Po uradnih vesteh z obeh strani bodo tam samo začasno dobili pomorska in letalska oporišča

Vieha, 24. septembra. (Havas.) Uradno sporočajo: Da bi se uvedel nov red v Vzhodni Aziji in da bi se uredila kitajska zadeva, so bila pretekli teden v prijateljskem ozračju pogajanja med japonskim zunanjim ministrom Matsuomom in francoskim veleposlanikom Henryjem o bistvenih vprašanjih, ki se tičejo francoske Indokine. Japonska vlad je dala francoski vladi zagotovila, da bo spoštovala pravice in nedotakljivost francoskih posestev na Daljnem vzhodu, zlasti pa ozemeljsko nedotakljivost Indokine in vladarske pravice Francije v vseh delih indokinske unije. Fran-

coska vlada je s svoje strani dovolila japonska vlad za vojsko in mornarico posebne olajšave v Indokini, da bi nadaljevala s svojimi operacijami proti Kitajski. Za ureditev podrobnosti vojaškega značaja so tekla pogajanja v Hanoju med francoskimi in japonskimi vojaškimi oblastmi in so pripeljala 22. t. m. do sporazuma.

Tokio, 24. septembra. (DNB.) Uradno poročajo: Med japonskimi indokitskimi vojaškimi oblastmi so bila od začetka septembra pogajanja za stran vojaških vprašanj v okvirju pogajanj med japonsko in kitajsko vlado. 22. septembra je bil sporazum podpisan. Po tem sporazumu so japonske čete in japonska mornarica začele 23. septembra brez boja prodirati v severni del francoske Indokine. Ponekod so se vneli manjši boji, vendar se po poročilu pričakuje, da se bo prodiranje nadaljevalo brez večjih težav.

Do bojev med francoskimi in japonskimi četami je prišlo zaradi nesporazumljenj.

London, 24. septembra. (Reuter.) Iz Hongkonga poročajo, da vsebuje sporazum, ki je bil sklenjen med Francijo in Japonsko glede vojaških koncezij v Indokini naslednji:

1. Japonsko dobi tri letalska oporišča v Tonkinu s pravico, da ima tam 6000 moč vojske.

2. Japonska dobi pravico prehoda za svoje čete iz Južne Kitajske skozi Indokino in sicer po določenih poteh.

3. Japonska dobi dovoljenje, da izkrci in da drži določeno število čet v Haifongu. Ker japonski general, ki poveljuje japonski armadi na Južnem Kitajskem, ni bil obveščen o sporazumu, je ukazal četam, naj prestopijo meje Indokine po vnaprej določenem načrtu snoči ob 22. t. j. dve uri pred potekom japonskega ultimata. Po vesteh iz Haifonga so francoske čete dajale odločen odpor. Boj je trajal do polnoči.

Boji med Japonci in francosko vojsko

Haifong, 24. septembra. (Reuter.) V ponedeljek popoldne se je spet vnela bitka med francoskimi in japonskimi četami na meji Indokine. Boj je trajal vse do noči. Po francoskih poročilih so japonske čete napadle francoske postojanke 20 km od meje blizu pokrajine Dongdanga. Japonsko letalstvo je četam pomagalo z bombardiranjem francoskih letališč in francoskih vojaških oddelkov. Ko so japonska letala preletela mejo, je bil v vsej Indokini letalski alarm. Prebivalstvo se je v red zateklo v zavetišča.

Vesti 24. septembra

Vdor generala de Gaulleja v francosko zahodno Afriko in zasedba Dakarija, najvažnejšega pristanišča na zahodni afriški obali, pomeni angleški odgovor na rimske sklepe o delitvi Afrike med Nemčijo, Italijo in Španijo. Tako razlagajo ta angleški korak ameriške radijske postaje.

Za izpopolnitev obrambe pred letalskimi napadi bodo angleške oblasti odsej delile prebivalstvu tudi posebne zamaške za ušesa, da bodo ljudje po zavetiščih lahko spali tudi med grmenjem topov in bomb.

Nemška podmornica je tisoč kilometrov od angleške obale potopila angleški parnik, ki je vozil otroke v Kanado. Od 400 ljudi na ladji jih je bilo 294 ubitih ali potopljenih. pravijo angleška poročila. Nemški listi pa trdijo, da so te vesti samo propaganda in da so ladjo potopili Angleži sami, zakaj Nemci strogo spoštujejo v pomorski vojni določila mednarodnega prava.

V Belgiji je zaradi vojne trpelo 2038 občin, v katerih je bilo podrlih 5481 hiš, hudo poškodovanih čez 120.000, manj pa 3330. Uničenih je bilo 350 tovarn, čez 1700 pa poškodovanih. Cerkva, bolnišnice in šol je bilo porušenih 134, bolj ali manj poškodovanih pa čez 1800. Vojna v Belgiji je trajala, kakor vemo, samo nekaj dni...

Do novega spora med Japonci in Angleži je prišlo, ker so angleške oblasti naredile preiskavo pri japonskem konzulu v Singapuru in tam zapre šest ljudi. Ugotovili so, da je konzul na debelo vohunil. Japonci bodo zaradi tega ostro protestirali pri angleški vladi, češ da je bilo s to preiskavo kršeno mednarodno pravo, ki ga, kakor je splošno znano, Japonci skrajno natančno spoštujejo.

Pri volitvah v švedsko poslansko zbornico so socialni demokrati dobili 134 poslancev od 260. Močno so nazadovali komunisti in kmečka stranka.

Združene države ostro obsojajo japonski vdor v francosko Indokino, ker se je s tem zmotilo politično ravnanje na Daljnem Vzhodu. Ameriška vlada bo zaradi tega japonskega dejanja sklepala o potrebnih ukrepih, je izjavil zunanji minister Hull, ki pa ni povedal, kakšni bodo ti ukrepi.

Mussolini je imel z nemškim zunanjim ministrom tri dolge posvete, kar priča o tem, kako obsežna vprašanja so pretresali zadnje dni v Rimu. V zahtevah in pravicah ene države osi so obsežne tudi zahteve in pravice druge države. Zaradi tega se ni bati, da bi katera od njih dobila v zvezi premoč, sodi glavni nemški list »Völkischer Beobachter«.

Pri poslanskih volitvah v Avstraliji je dobila veliki večino skupina sedanje vlade, ki se zavzema za to, da Avstralija z vsemi silami pomaga Angliji v vojni.

Poročila o letalskih izgubah

Nemško poročilo:

21 angleških letal zbitih
5 nemških izgubljenih.

Angleško poročilo:

11 angleških letal izgubljenih
11 nemških letal sestreljenih
Piloti z 8 angleških letal rešeni.

Angleški letalci so zadnje dni in noči spet metali bombe nad Berlin in druga nemška mesta in sicer samo na kraje, ki nimajo nobenega vojaškega pomena. Nemčija je zaradi tega prisiljena, da kaznuje Anglijo za tako vojskovanje, ki ga bodo Angleži kmalu obžalovali. Angleško vojskovanje nima nič opraviti s pravim vojaškim duhom, kakor ga kaže ta nemško letalstvo in nemška vojska. Tako in podobno obsojajo angleške letalske napade na Nemčijo snoči nji berlinski listi.

Posveti v Rimu bodo rodili odlične uspehe tudi zaradi tega, ker sta Nemčija in Italija že uredili položaj na evropskem jugovzhodu, razen v Grčiji, kjer pa tudi ne bosta trpeli več angleškega vpliva, piše »Hamburger Fremdenblatt«.

Naš trgovinski minister dr. Andres je včeraj dopotoval iz Soluna v Atene, kjer so mu priredili slovesen sprejem.

Prvi nemški izseljenci iz Besarabije so včeraj dospeli v Romunijo ter bodo te dni prepeljani do Zemuna, kjer bodo ostali nekaj dni, da se okrepčajo od hude poti in dolgega bivanja v rdečem raju.

Novih 57 milijard rubljev za oboroževanje 40% več kakor pred tremi leti, je sklenila tudi sovjetska vlada, ki nima po lastnih zatrilih nobenih napadalnih namenov.

Smrtna nesreča v tovarni KID

Jesenice, 24. septembra.

Včeraj popoldne ob 5 je bil tukajšnji policijski komisariat telefonično obveščen od tovarne KID, da se je pred 5. uro smrtno nevarno ponesrečil delavec v kotlarni 2. Janez Repinc, rojen leta 1903 v Polju, občina Bohinjska Bistrica, poročen, oče dveh nedolletnih otrok. Med prevozom v bolnišnico je zaradi težko dobljenih poškodb podlegel. Položili so ga v mrtvašnico tovarniške bolnišnice, kamor je takoj odšla policijska komisija in zdravnik ugotovil smrt zaradi močnega udara nakladalnega hloda na prsni koš. Truplo tragično ponesrečenega bo na prošnjo svojcev prepeljano v rojstni kraj. Ponesrečeni je bil šele pol leta v službi.

Ljubljana od včera do danes

Tudi včerajšnji dan se je držalo lepo vreme, prav prijetno je bilo, okrog poldneva celo pošteno vroče. Kakor v visokem poletju se nam je zdelo, in v urah opoldanskega počitka je marsikdo pohitel v kopališče Ilirije, in tudi na Ljubljani je bilo prav živahno. Lepo smo pričeli jesen. Da bi to vreme trajalo vsaj še nekaj časa! Kako prav bo zdaj to prišlo kmetu in vinogradniku, za katerega so prav zdaj sončni dnevi najvažnejši. Lepo vreme napravi, da postane grozdje sladko, le v lepem vremenu je moči dobro pospraviti krompir, kajti, če je krompir le nekoliko orosen, začne v kletih kmalu gniti. Pa tudi za druge poljske sadeže, ki so še ostali na njivi, je zdaj lepo vreme potrebno.

Na deželni v marsikakšnem kraju zdaj pridno pojo od zore do mraka cepel. Dosele ni bilo moč omlatiti žita, snopi so bili obešeni kar po kozočih. Zdaj pa so se vrnilo delovne moči, tako da se bo dalo odlaganje delo prav lahko opraviti. Veseli so jih sprejeli domači, saj bodo odlegli pri hiši da nič koliko, ko se jeseni nabere toliko dela doma, na polju, v gozdu, v vinogradu. S precej večjim zaupanjem zdaj gledajo v bodočnost, nič več jih toliko ne straši bližnja zima.

Prej kakor navadno se je noč spustila megla, gosta je bila in hlad je prinesla. Tudi davi je zavijala mesto v sivo kopreno, le prav skop je bil razgled, komaj kakšnih dobrih 200 m se je videlo. Okoliški griči so bili skriti v sivini. Zdi se, da bomo dobili spet lep dan, ko se bo megla dvignila, gorak, jasek jesenski dan.

Slomškove proslave na šolah

Voditelj slovenskega naroda, sedanjí prosvetni minister dr. Anton Korošec, je pred nedavnimi določil, da morajo vse šole v Sloveniji na dan obletnice, ko je umrl veliki slovenski škof dr. Anton Martin Slomšek, poslej vsako leto prirediti primerne proslave, v katere bo uvod šolska maša, nato pa naj bodo po razredih interne prireditve. Dan, ko je umrl škof dr. Anton Martin Slomšek, je bil 24. september 1862.

Tako je letos prvi dan, ko obhajajo naše šole Slomškov spomin. Vsi naši učni zavodi so imeli danes jutraj najprej šolske maše, po službi božji pa so se učenci podali v razrede, kjer jih je s primernimi priložnostnim nagovorom spomnil Slomškovih zaslug za ves slovenski narod razredni starešina, nato pa so posamezni učenci in učenke brali in deklamirali odlomke iz Slomškovih del. Po končani proslavi so se razšli na svoje domove. Dan je pouka prost.

Lepo je, da se spominjamo svojih velikih mož — in prav sedanjí prosvetni minister je določil, naj se popravljamo. Pri tej priliki bi bilo gotovo umestno, če bi spomnili še na drug tak datum, na 8. februar. Prav bi bilo, da bi se s primernimi proslavami na šolah učenci vsako leto spominjali tudi drugega našega velikana, največjega slovenskega pesnika, dr. Franceta Prešerna.

Kakor bob ob steno

Ze zadnjič smo napisali v našem listu, da se v nočnih urah na Sv. Petra nasipu med Prešernom in Zmajskim mostom prebujajo džungla. Kruljba, tuljba, vrisk, najgroznejši glasovi done v mirno noč. In to noč za nočjo. Ob vsem tem delu Semperskega nasipa se stanovaleci uro za uro prebujajo, kajti komaj se ena skupina rjovev oddalji, že pride za njo druga. Kaj res ne mislijo merodajni činitelji poskrbeti, da bo ta reč enkrat za vselej likvidirana? Po pol ure se nekateri stuljnice zadržujejo in razgrajajo, pa ni od nikoder nikogar, ki bi jih pozval k redu in jih zapljal, da se bodo drugič premislili, preden bodo spet začeli vpiti in kaliti nočno tišino! Prvi apel stanovalec je bil menda bob ob steno, vse tako kaže, kajti v preteklih nočeh je bil na nasipu spet enak, če ne še hujši »džumbo«. Naj drugi ne ostane zamaši! Konec krajev imajo stanovaleci na nasipu prav toliko pravice do nočnega počitka kakor ljudje, ki stanujejo sredi mesta ali oni v tihih ulicah na periferiji. In konec krajev imamo tudi organe, katerih dolžnost je, da preprečijo nočni vik in kriki! Ta reč mora biti urejena!

Imenitna reč: spomin se mu je vrnil!

Zadnjič smo že poročali o nekem 27-letnem delavcu, ki je pridno dajal za pijačo v gostilni na Dunajski cesti, pa ga je tam presenetil stražnik ter ga odpeljal na policijo. Tam si je fant izmislil, da je pred straniščem v Zvezdi napravil majhno uslugo gospodu, ki mu je za to dal kar cele tri jurje. Detektivu pa so fanta peljali v Zvezdo, ker so vedeli, kako bo pozijal, ko se bo ujel na nerodni laži. In res, prišli so v Zvezdo, fant jo je lepo mahal proti grmovju — pa mu je kar na lepem zmanjkalo sape, kajti hišice, o kateri je govoril na policiji, ni bilo nikjer. Potem si je izmislil drugo »fabulacijo«. Dejal je, da je denar dobil za enako uslugo pri neki baraki, da pa se zdaj ne spomni več, kje je ta baraka.

Te dni pa se je oglašila orožniška postaja na Verdu, ki je javila upravi ljubljanske policije, da je bilo 17. septembra vloženo na Verdu pri posestniku Antonu Lahu ter da je tam tat odnesel iz nočne omariče celih 2700 din. Neki ljudje so videli neznanca, ki se je pred vdomom tam okrog potikal. Zaprli so si tudi njegov obraz in nošo. Pod težo izpraševanja in dokazovanja je »možakar s slabim spominom«, že štirikrat kaznovani delavec iz Zapoloka v občini Zelimlje, Lojze Jaklič, kar na lepem spet dobil nazaj dragoceni božji dar, ki se mu pravi spomin. Priznal je, da je vdomil na Verdu pri posestniku Lahu ter »sunil« denar, 2700 din.

Ob aretaciji so pri njem našli še 2100 din, 600 din pa je že zapravil, ko se je selil iz gostilne v gostilno tam po Tyrševi cesti. Na idejo o »hišici v Zvezdi« so ga spravili hudomušni komilitoni tisto noč, ko je prespal na pričinah ter bil zaprt z več podobnimi, lažnimi in težimi grešniki. Dejali so mu: »Fant, ti kar lepo taj, če boš tajil, se boš lepo izmazal! Nekaj dni boš odsedel, potem te bodo pa pustili — in dva jurja bosta tvoja!«

Celjske novice

Pasja steklina v Celju. Mestno poglavarstvo je izdalo strogi kontumac za vse celjsko mestno področje, ker je bila ugotovljena v Gaberjih pasja steklina.

Smrtna nesreča v Parizljah. V nedeljo ob 8 zvečer je treščil 18 letni Drev Slavko iz Drešnje vasi pri Petrovčah s svojim motorjem v nek voz v Parizljah. Pri karambolu se je nabodel na olete voza in bil pri prici mrtve. Njegovega prijatelja 18 letnega Frankoviča Miloša iz Brega pri Polzeli je vrglo z motorja čez cesto, da je nezavesten obležal in se sedaj bori s smrtjo.

Dr. Inka Stepančiča bodo Celjani spemili na zadnji pot ob 5. popoldne na mestnem pokopališču. Celjanom bo ostal pokojni, ki je del časa živel v Celju, v najlepšem spominu. Naj v miru počiva!

Fantovski odsek Celje I. ima jutri v sredo ob 8 svoje redno letno zborovanje. Pričetek občnega zbora ob 8. Za članstvo je udeležba obvezna.

Tatvine hmelja. Škrubejci v St. Juriju ob Taboru so imeli v svoji shrambi zadnje dni ponočne obiske. Izginilo je okrog 30 kg hmelja, za storilec pa ni bilo sledu. Predvčerajšnjim pa so zalotili nekoga 12 letnega šolarja, ko je pravkar nesel malo s 6 kg hmelja. V začetku je fant trdil, da ga je k tatvini nagovoril neznan mož, po daljšem zaslišanju pa je priznal, da je sam kradel s pomočjo svojega mlajšega brata. Pri preiskavi so našli pri otroku 30 kg ukradenega hmelja, skritega na nekem kozolcu. Otrka izhajata iz družine, kjer vladajo žalostne družinske razmere. Sodišče je oblast ovadila mater, ki je vedela za tatvino.

Dve požigalski zgodbi pred sodniki

Tekmeča v ljubezni zavezal hišo, ter mu zažgal streho - Vneti „gasilec“ ki si je nabasal žepe

Maribor, 23. septembra.

Pred malim senatom mariborskega okrajnega sodišča sta se vršili dopolne dve razpravi, ki sta si bili precej podobni. Pri obeh je namreč ozadje dejanja, ki je spravilo oba obtoženca pred sodnike, požar. Prav grde vrste je zločin, ki je povzročil, da je Franc Sakelšek iz Pristave dobil dve leti robije. 47 letni Sakelšek ima še mlado srce ter je bil močno zaljubljen v nekega dekleta. Njegova izvoljenka pa je bila takšna, kakor so ženske po navadi, muhasta je škilila tudi rada za drugimi. Posebno ji je ugaljal Ivan Vidovič, ki je od svoje strani tudi rad pogledal čedno žensko, pa kmalu sta se sporazumela in dekle je zapustilo Sakelšku in odšlo k Vidoviču, da mu v hišici, ki je bila last posestnika Jakoba Kavčeviča in v kateri je bival popolnoma sam, ne bi bilo več tako samotno. Sakelšku to seveda ni bilo prav, pa je šel spet po nezvesto ljubico ter jo odpeljal. Tako se je to prepeljanje nekajkrat ponavljalo, dokler Sakelšku ni bilo tega dovolj. Izprevidel je, da dekleta ne bo poboljšal, pa je poskusil svojega tekmeča »v strah vzeti«. Zagrozil mu je, da se mu bo hudo maščeval, če mu deklice ne pusti na miru. Vidovič pa se najbrž za take grožnje ni zmenil, kar pa je bil skoraj z življenjem plačal. Dne 25. junija t. l. je Sakelšek čez dan precej popiljal, ponoči pa se je spizljal v hišo, v kateri je Vidovič stanoval ter je zavezal na vežna vrata debel kol, tako da se niso dala več od notranje strani odpirati. Na ta način je imel svojega tekmeča v pasti, ker so imela majhna okna še železne križe, tako da mu na noben način ni mogel uiti iz hiše. Potem, ko je to napravil, je vtknil v slannato streho gorečo vžgalico ter zbežal v noč. Mislil je, da bo Vidovič zgorel v goreči hiši, pa se je zmotil. Vidovič je zbudilo neko pokanje iz trdega spanja, ko pa si je pomel oči ter pogledal okrog sebe, ga je strah kar vrgel iz postelje. Vse na okrog je bilo že čisto žareče, strop je že gorel ter je pretil, da se bo vsak hip sesul

nanj. Planil je k vratom, da bi se rešil, pa je z nepopisnim strahom spoznal, da so tako zaprta, da jih ni mogoče odpreti. S skokom je bil pri oknu, pa tudi tu je uvidel, da se skozi tesne rešetke ne more izvleči. Klical je na pomoč, toda hiša je na samotni, gorelo je pozno, okrog enih ponoči in požara nihče ni videl. Butal je nato z vsemi silami v vrata, da bi jih vdrl, pa šele v zadnjem trenutku, ko mu je smrt že čisto za vratom prežala, mu je uspelo, da je vrgel vrata s tečajem ter se tako rešil. Sakelšek pa je zaradi tega prišel danes pred sodišče ter je bil obsojen na dve leti robije in tri leta izgube častnih pravic.

Drug, pa precej različen primer, so obravnavali nato pred malim senatom proti nekemu mlademu fantu. Tudi tega je spravil na zatožno klop požar, katerega pa ni sam zakrivil, temveč ga je ogenj zapeljal v preveliko izkušnjo, da se ni mogel ustavljati tatvini. Dne 15. julija t. l. je gorelo pri posestniku Francu Potrču v Braunsavcih. Sosedje so prihajali na pomoč, gasili so in reševali iz goreče hiše, kar je kdo dobil pod roke. Najbolj vnet pa je bil pri tem reševalnem poslu današnji obtoženec, ki ni moral niti za smrtno nevarnost, v katero se je podal, ko je hotel rešiti skrinjo, v kateri je posestnik Potrč hranil svoj denar, katerega bi bil pri gradnji nove hiše močno potreboval. Reševalec je razbil leseno skrinjo ter zmetal skozi okno nekaj kovancev, potem pa je pribežal iz hiše ter dejal, da ni mogel ostalega rešiti, ker je skrinja že začela goreti. Posestnik Potrč je bil prepričan, da mu je 7000 din, katere je imel shranjene v skrinji, v papirnatih bankovcih, zgorelo. Kmalu pa so ljudje opazili, da ima mladi reševalec nenavadno veliko denarja. Nakupil si je raznih reči, poplačal neke dolgovce, skratka, zadeva je bila sumljiva ter so se za njo zanimali tudi orožniki, katerim je fant končno priznal, da je denar izmaknil iz Potrčeve skrinje ob priliki rešne akcije. Danes je bil zaradi tega obsojen na 10 mesecev strogega zapor.

V nedeljo so pri Petanjcih slovesno odpri nov most čez Muro

Vse stroške gradnje je pokrila banovina

Murska Sobota, 23. septembra.

Odprtje velikega betonskega mostu čez Muro pri Petanjcih pomeni za Slovensko Krajino velik dogodek. Dolga leta se je tamkajšnje ljudstvo borilo, da bi dobilo most, ki bi povezal severni del Slovenije z ostalimi deli in omogočil ljudstvu prepotrebno zvezo s kraji južno od Mure. Koliko muk je veljalo ljudi, ko so se morali s tovari vred na tej prometni točki prevažati čez Muro z brodom. Koliko zamud in koliko škode je utrpelo gospodarstvo teh krajev. Sedaj teh in podobnih skrbi ne bo več, ker je banska uprava poskrbela in vse storila, da je dobila pokrajina nov betonski most, po katerem se bo prelivala promet iz Slovenske Krajine na Stajersko in obratno. Most je bil za nedeljsko slovesnost lepo okrašen. Zbralo se je ogromno ljudstva in zastopstva različnih organizacij. Sredi mosta je bila postavljena lična tribuna za goste, v prvi vrsti za bana dr. Marka Natlačenca, mariborskega škofa dr. Tomažiča in ostale ugledne goste. Okrog 10 sta prišla bana dr. Natlačenec in škof dr. Tomažič. Oba je pozdravil na dešen bregu Mure radenski župan Streicher. Nato so krenili skozi špalir članov fantovekih odsekov, deklislih krožkov, gasilcev in Sokolov po novi cesti proti mostu. V bližini Slatine Petanjci je goste sprejel in pozdravil soboški župan Ferdinand Hartner. Slovesnost odprtja je začel g. Hartner, ki je pozdravil g. bana, škofa, rektorja dr. Slaviča, b. ministra Franca Snoja, poveljnika orožništva polkovnika Barleta, mariborskega župana dr. Juvana, voditelja prekmurskih Slovencev Josipa Klekla, glavarje dr. Brautina iz Sobote, dr. Farčnika iz Ptuja, Skaleta iz Ljutomer in Gabrijana iz Lendave, načelnika banske uprave inž. Rueha in druge. Povdaril je veselje ljudstva ob novi pridobitvi in izrekel zahvalo vsem činiteljem, ki so se potrudili, da se je izpolnila dvana želja prebivalstva Slovenske Krajine. Mariborski škof dr. Tomažič je nato blagoslovil most in z nekaj besedami razložil pomen blagoslovljenega obreda. Bana dr. Natlačenec je nato v lepem govoru prikazal pomen, ki ga novi most »na kraje v njegovi bližini. Edino verzejski most je bil dolepel poleg železnične trdnja prometna zveza Prekmurja z ostalo Slovenijo. Novi most je eno največjih cestnih del v Sloveniji. Vse visoke stroške je pokrila banovina, ki ni zahtevala od tamkajšnjih cestnih odborov nobenega prispevka. Banovina je prevzela vso žrtve nase iz spoznanja krute potrebe, da je dobila Slovenska Krajina prepotrebno prometno zvezo in je tako novi most zadeva vsega slovenskega naroda. G. ban je tudi povdaril, da pričakuje, da bo nova prometna zveza pomagala prekmurskemu kmetu, da bo ugodneje vnovčeval svoje pridelke, saj so mu dolepel največ dobička odnesli prekupečevalci. Naj bo slavi tudi znani trdnje volje, da hoče naše ljudstvo svojo evobodo varovati

in ostati na svojem domu svoj gospod.

Takoj nato je bana dr. Natlačenec prebral trak čez most in s tem odpri novo cesto. Potem je škof dr. Tomažič stopil k oltarju in opravil najsvetejšo daritev. Med sv. mašo je imel g. škof govor, v katerem je povdaril pomen duhovnih vezi med slovenskim ljudstvom to in onstran Mure. Po končani sv. maši je govoril bivši poslanec g. Bajlec, za njim pa je župan g. Hartner zaključil proslavo s ponosno zahvalo vsem, ki so pomagali izpolniti želje tamkajšnjega ljudstva.

Potriena oprostilna sodba

Ljubljana, 24. septembra.

Andrej Schnabl ima svojo špecijsko trgovino brez večjega skladišča na Tyrševi cesti, po posredovanju nekega borznega senzala se mu je pred tedni nudila ugodna prilika za naročilo 120 vreč bele moke. Sam ni zmogel plačila vsega naročila, zato se je sporazumel s svojimi poslovnim znancom, trgovcem na Gosposvetski cesti, da sta oba skupno naročila ta vagon moke, vsak po 60 vreč. Moko sta spravila v skladišče spedijske tvrdke Ranzinger na Masarykovi cesti. Dogodilo se je, da je bila Schnabl moka zaplenjena in je bil ovađen okrajnemu sodišču zaradi prestopka kopičenja moke (najnujnejših življenjskih potrebščin) v smislu člena 2 uredb o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije.

Kazenski sodnik okrajnega sodišča g. Karl Pleiweis je v smislu hitrejšega postopka takoj razpisal prvo razpravo za 12. t. m. v sobi št. 28. Na tej razpravi je obtoženec Andrej Schnabl navajal v svoji obrambi, da ni imel namena moko prikrivati in z njo špekulirati, in da je vagon moko kupil skupno s trgovcem Gerbecem na Gosposvetski cesti. Na drugi razpravi 14. t. m. je pričal Gerbec potrdil obtoženčeve navedbe. Sodnik je na podlagi izvedenih dokazov izrekel proti obtoženemu Andreju Schnablu oprostilno sodbo. Sodišče je bilo nazirano, da množica 60 vreč moke pri malem trgovcu, ki mesečno proda 15 do 20 vreč moke, še ne pomenja takega kopičenja blaga v smislu uredbe in kazenskih določil, da je bila pač to zaloga moke za kake tri mesece.

Državno tožilstvo je proti oprostilni sodbi prijavilo priziv na okrajno kot prizivno sodišče. Prizivni senat je o tem prizivu razpravljal na tajni seji v soboto, 21. t. m. Po pregledu spisov okrajnega sodišča in poročilih referenta je senat poudaril oprostilno sodbo prvega sodnika v polnem obsegu ter je potrdil v bistvu razloge prve sodbe. S sodbo prizivnega sodišča je zdaj postala sodba povsem pravomočna.

Nagrobni spomenik jo je ubil

Frankolovo pri Celju, 24. sept.

Na Frankolovem pri Celju se je danes dopoldne zgodila svojevrsna nesreča. Enajstletna hčerka frankolovskega župana Ljudmila Olipi je bila na pokopališču in čistila grob svoje stare matere. Z njo so bili tudi drugi šolarji, ki so ji pomagali. Pri čiščenju se je deklica naslonila na marmornati spomenik, ki se je zvrnil nanjo, jo podrl ter udaril po glavi. Takoj se je onesvestila. Otroci so poskušali dvigniti spomenik, pa ga niso mogli, saj je bil težak 200 kg. Vpili so na pomoč, nakar je prišel učiteljica gospodinja Stukelj Vida, ki je spomenik dvignila ter osvobodila deklico. Na kraj nesreče se je nemudoma pripeljal zdravnik dr. Mikuš iz Vojnika, ki je odredil prevoz v bolnišnico, vendar je deklica že med prevozom v resnem avtomobilu izdihnila. Pogreb bo jutri, v sredo ob 10 dopoldne na frankolovsko pokopališče.

Drobne izpod Konjiške gore

Zemeljski plazovi. Zaradi prevelike mokrote je na mnogih mestih prišla polzeta zemlja, s čimer je mnogim kmetom nastala velika škoda. Ruševine so vidne zlasti onstran Konjiške gore in na pohorskih pobočjih, ki strmo padajo v dolino. Podobni, sicer večji plazovi, so nastajali v znanem deževnem letu 1926, ko so mnogim po Sloveniji zaradi razlamljene zemeljske plasti bili uničeni domovi.

Rubeži. Na področju slovenjekonjiške občine je davčna uprava zarubila zaradi neplačanih davkov 151 kmetom živino ali kakšno drugo premičnino. Največ je zarubljene živine, in to že pri velikih posestnikih, ki so v plačevanju svojih obveznosti bili vedno na mestu. Številka je za našo občino zelo visoka in je dovolj jasek dokaz, da so pretežka bremena, ki jih mora v teh časih nositi naš kmet, ki je sicer vedno dajal tudi davkarji, kar je bilo njegova. Potemtakem bodo naši šolarji morali pohiteti s pisanjem domačih nalog »O naši kravi«, kajti brez krave bi jo težko pisali. Treba je kmetu omogočiti, da bo sam prodal in poravnal dolg.

ZGREŠENI STREL

Razložil in odkril jim je samo prvi del svojega načrta, kako bo s pomočjo ukradenih dokumentov prisilil Huberta Ruvana do vseh mogočih koncesij, medtem ko je sam skoval strašnejši in peklenški načrt, pri čigar izvedbi mu bodo vsi udeleženci nehote pomagali. Vedel je tudi, da bo po vsem tem glavni sum padel na odvjetnika Staridges, Bandilla, njegovo ženo in na Haverilla in zato jih vse prišel, da so ga ubogali do konca in da se bodo zokoravali njemu tudi poslej, da bi vsi »kuparji uredili stvar tako, da bi sum padel z njih.«

»Toda tovarnar ni ubil Huberta Ruvana,« je pripomnil Calam. »Morebiti je odvjetnika in Haverilla, toda Ruvana ni. Towley sploh ni odšel iz jedilnice, ves čas, medtem ko so ostali tekali po hiši in iskali.«

»Toda vi ete pozabili, da obstoji dvigalo, ki je vodilo iz jedilnice, v kateri so bili vsi prej, preden je tisto dekle zaviralo. Ko so vsi stekli iz sobe, je tovarnar hitro odklenil dvigalo in se odpeljal v drugo nadstropje, presenetil Ruvana v kopalnici in mu zaril nož v srce, isti nož, katerega je prej vzel iz žepa suknje Edvina Ruvana.«

»Stojte, prosim vas,« je rekel sedaj Broley. »Teja ne razumem. Odkod nadenkrat Edvinov nož v njegovih rokah? Ali je bilo tudi dekle v zaroti, ali je res, da je slučajno srečala Haverilla in da ji je ta zamašil usta s svojo roko? Kajti ona je pred tem zares zakrčala večkrat in se onesvestila, ali ni res?«

»Tako je,« je odgovoril Slad. »Ta ni bila v zaroti in je slučajno srečala Haverilla na hodniku Haverill jo je zgrabil od zadaj in jo udaril s nečim po glavi. To ni bilo predvideno. Kakor pa se dostikrat dogodi, je to še bolj olajšalo izvedbo Towleyevega načrta. Ko se je prepeljal z dvigalom gori in odšel iz sobe, ki je bila takoj zraven kopalnice, je videl, da se Ruvan v kopalnici trudi okrog svoje sobarice, ki je bila nezavestna. Towley je takoj razumel položaj, potegnil je nož in ga zasnil Hubertu v hrbet še prej, preden se je ta obrnil. Takoj nato je bliskovito hitro skočil ven in zaklenil vrata kopalnice.«

»Dobro! Toda, kje je dobil prav ta nož?«

»Slad se je nasmehnil. »Priznati morate, da je moje potrpljenje veliko, ko moram odgovarjati na

vsa vaša vprašanja. Tovarnar je, čeprav ne vse, pa mnogo stvari predvidel. Zvedel je po Staridges za preteklost Edvina Ruvana in kot nalašč mu je prišlo prav, da se ta zločin izvede prav ta večer, ko jih bo toliko zbranih in bo sum lahko padel na vsakogar, samo na njega ne. Vedel je, da Edwin kot etar profesionalen ne bo prišel brez svojega »orodja«. Prebrskal je vse žepe v predsohi in pri tej priliki... videl, da se ni prevaril v svojih računih.«

»Dobro, sedaj mi je jasno,« je odgovoril Broley.

»Ko je opravil svoje delo,« je nadaljeval Slad, »je skočil vpet v dvigalo in se vrnil v jedilnico popolnoma neopazen, ker so imeli med tem vsi čez glavo dela z iskanjem Huberta Ruvana. Sicer pa vse skupaj ni trajalo več kot pet minut, ker je Towley hiter in spreten človek, čeprav na zunanji ni videti tak.«

»In kje e bil ta čas Haverill?« je vprašal Calam. »In kje ostali?«

»Ostali so dolgo časa stikali po prvem nadstropju. Towley je bil rekel Bandillu, da jih mora čim dlje zadržati v prvem nadstropju in moč je to nalogo tudi oolnil. Reči moram, da tisti trenutek Bandillo ni vedel, zakaj to dela. Kar se pa tiče Haverilla, je med večerjo, ko so bili ei z mizo, vdomil v Hubertov jekleni predal. Bandillo mu je dobavil ključ, ker ga je vzel Hubertu neopazno, ko se je ta preoblačil. Bandillo je dal ključ potem Towleyu, ta pa Haverillu. Kako je Haverill prišel v gradič, še sami veste: na podlagi

lažne pozivnice, ki jo je Bandillo lastnotno napisal po seznamu, v katerega je Haverilla vpisal po sporazumu s Towleyem odvjetnik Staridges.«

»Toda ena stvar mi ni popolnoma jasna,« ga je prekinil Broley. »Krik tiste deklice je bila slučajnost. S tem se očitno ni dalo računati vnaprej. Slučajnost je potem takem bila tudi to, da je Hubert prvi etekel v jedilnico in povsem tem se ni dalo vnaprej določiti...«

Vsi so radovedno pogledali Slada. Toda ta se je smehljaj, ker je bil uverjen v trdnost svojih dokazov.

Haverill se je vrnil po opravljenem delu in se zmašal na hodniku. Vsi razen sobarice so bili zaposleni pri večerji. Tudi ona bi bila morala biti dejanska v kuhinji, in tam jo je delo tudi čakalo. Toda medtem, kakor uoeda večkrat hoče, se je bila sobarica sprla s kuharico in je zaradi tega hotela oditi s službe s svojimi stvarmi in še z nečim drugim, kar pa že veste. Towley ni vedel za zločin, ki sta ga pripravljala ona in Bancon. Haverill je imel ukaz, naj naredi ropot v gornjem nadstropju in potem naj izgine, čim se bodo drugi pojavili. Haverill ni vedel, kaj mu tovarnar pripravljaval ta ropot in zakaj mu je potreben: Haverill je bil samo slep izvršilec njegovih ukazov, ker mu je tovarnar to nalogo sporočil po svoji čerki in ta mu ni mogla pojasniti tistega, česar ni sama ni vedela. Razen tega pa Haverill od nje tudi nobenega pojasnila ni zahteval. Haverill je vzel denar iz predala in šel podolgovato kuverto z dokumenti,

nato pa šel gori povzročiti ropot. Pri tem je srečal sobarico. Storil je nekaj, kar je bilo čisto naravno in kar bi storil tudi vsakdo, ki ne bi rad, da bi odkrili njegovo navzočnost. Sobarica je sedaj sama od sebe izpolnila mestno njega drugi del tovarnarjevih ukazov in je dvignila krik, hujšega, kakor pa je bil dejansko potreben.«

Slad je prižgal svojo pipo, ki je bila med pripovedovanjem ugasnila.

»Ostale boste pa sami zlahka zadeli. Vprašali se boste morebiti, zakaj je Towley eploh potreboval Haverilla? Odgovor je pa tale: Tovarnar je hotel imeti čim več ljudi v hiši, ker je s tem ugarica Hubertovega umora postala vse bolj zapletena in skrivnostna. Ne pozabite, da je hotel pograbit vse Hubertovo imetje, poleg tega pa je bila tukaj še neka druga stvar. Hubert bi bil moral vsak trenutek zadušiti in ugonobiti s tem, ker je imel v rokah njegove priznanice. Hubert pa ni imel niti pojma, kaj tovarnar o njem ve. Poleg tega pa tovarnarju ni bilo popolnoma jasno, kako se bo držala njegova hčerka Vera. Tovarnar je zaradi tega menil, da je konec koncev le boljše, če ima Haverilla pri roki, da bo izvršil vse, kar mu bo ukazal in da bo potem lahko rešil svojo lastno kožo. Sedaj pa pride na vrsto tovarnarjev najjajnejši domislek. Mišlil je, da bo ta dogodek zasejal razdor med Bandilla in Vero. Če bi se ta dva ločila, potem je bil prepričan, da bo Haverill takoj izrazil priloženost in bo vzel Vero za ženo.«

Od tu in tam

V Novem Sadu so v nedeljo krstili sedem novih jadrskih letal, katere so izdelali učenci tamkajšnje jadralske šole. Prvemu jadralskemu letalu je kumoval predsednik vlade Četković, ostali pa ministri Besić in Pantić, ban Kjurina, ministar za vojsko in mornarico, poveljnik armadne oblasti in novosadski župan. Pri slovesnem obredu krsta jadrskih letal je bil predsednik vlade osebo navzoč v družbi ministrov Pantića in Besića ter številnih zastopnikov oblasti. Jadralski šport se naglo razvija v vseh delih države. Mnogo je že šol za jadralsko letenje, kajti iz vrst gojencev teh šol se rekrutirajo potem piloti za motorna letala.

Trgovinski minister dr. Ivan Andres je imel na otvoritvi jugoslovanskega paviljona na velesejmu v Solunu govor, v katerem je poudarjal gospodarsko povezanost Jugoslavije in Grčije, zlasti pa navezanost Južne Srbije na tržišča v Solunu in drugih gospodarskih središčih Male Azije. Pri odprtju jugoslovanskega paviljona je bil navzoč tudi grški propagandni minister Nikoludis, ki je v daljšem govoru izrekel zahvalo za pozornost Jugoslavije, ki se je udeležila, kot vedno, sejma v Solunu. Zbrani gostje so si potem ogledali v našem paviljonu razstavljeno blago. Potem pa se je minister dr. Andres s svojim spremstvom odpeljal v Atene, kjer bo prebil več dni kot gost grške vlade.

Otvoritev pravoslavne gibanje »Bogomoljce« je imelo v soboto in nedeljo svoje romanje v starem srbskem samostanu Žiči, kjer stoji znani episkop dr. Nikolaj Velimirovič, ki je tudi glavni pobornik in pospeševatelj obnovitvenega gibanja. Pristasi tega gibanja hočejo doseči, da bi ljudstvo versko prerodilo in da bi se vestno držalo božjih zapovedi, zlasti pa bi se držalo postov, se ogibalo kletvin in propagiralo molitve. Episkop dr. Nikolaj je imel na prireditvi pridigo, v kateri je povedal, da je srbski narod v vsej svoji zgodovini in zlasti v težkih časih našel največjo tolažbo v molitvi in v odkritju pravoslavne cerkve. Bogomoljci so si nazadnje izvolili tudi vodstvo, v katerem sta episkopa dr. Nikolaj in tuzlanski dr. Nektarije Krulj, poleg tega več drugih pravoslavnih svetnikov.

Finančni minister dr. Juraj Šutej, ki je bil pred dnevi v Ljubljani in je imel konferenco s predstavniki bančnih zavodov, je imel podobno konferenco tudi v Zagrebu. Na sestanku so bili zastopani vsi večji hrvaški denarni zavodi. Med temi zastopniki so tudi znana imena bivših ministrov dr. Šverljuga, dr. Vrbaniča in dr. Kostrenčiča. Po sestanku je minister dr. Šutej povedal, da je temeljna politika pri nas politika sporazuma po navodilih kneza namestnika Pavla. Poudaril je tudi, da vlada vseh vprašanih popolno soglasje tako med predsednikom vlade Dragišem Četkovićem in podpredsednikom dr. Mačkom, prav tako pa tudi med vsemi člani vlade. Po konferenci s predstavniki denarnih zavodov se je minister dr. Šutej odpeljal v Belgrad. Njegovi posveti so bili bržkone v zvezi z razpisom velikega notranjega posojila, katero bi porabili za financiranje velikih javnih del.

Srbski pravoslavni patriarh Gavrilov še vedno potuje po obrobni srbski pokrajini in je bil nazadnje v Tivtu pri Boki Kotorski, kjer je posvetil temelje za novo pravoslavno cerkev. K slovesnosti se je zbrala vsa odlična gospoda, med njimi ban Krstić, poveljnik divizije, župan in zastopniki srbskih organizacij. Patriarh je imel govor, v katerem se je toplo zavzemal za slogo med vsemi kristjani in za slogo vseh Jugoslovancev posebej. Patriarh Gavrilov se je nato odpeljal v Cetinje, kjer so mu prav tako priredili lep sprejem.

Oblasti so na Hrvaškem zaplenile še lepe količine skritega blaga, katerega bodo porabile za preskrbo revnega ljudstva. V Metkoviću so pri nekem veletrgovcu zaplenili kar 1800 kg kave in 800 kg masti. Seveda bo verjnik romal v Tomislavograd na prisilno bivanje, blago bo zaplenjeno, povrh pa bo plačal še večjo denarno kazen.

Za vso državo bo veljala enotna cena za jedilno olje. Tako je bilo sklenjeno na posebni konferenci v Belgradu, katero je vodil pomočnik trgovinskega ministra Obradović. Tovarne bodo prodajale olje po 20,72 din v kraju kupea. Cena v podrobni prodaji bo v vsej državi enaka, vendar bo določena šele naknadno. Za Belgrad pravilo, da cena tam ne bo večja kakor 26 din liter. Sklenjeno je bilo tudi, da luksuznega olja, to je dvakrat prečiščenega, tovarne ne bodo več izdelovale. Kaže, da bo v vsej državi veljavna cena, kakršna bo v Belgradu.

Nov oddelek psihiatrično-neurološke klinike bodo zgradili v Zagrebu. Zraven stare klinike bodo postavili veliko moderno stavbo, ki bo imela prostora za 95 novih bolnikov. Klinika bo urejena po modernih načelih, kakor je pač medicina v zdravljenju duševnih bolezni napredovala. Gradnja bo veljala 14 milij. din. Banske oblasti je prvih 7 milij. din že določila.

Dvodnevno stavko so sklenili uprizoriti zagrebški peki, da bi s tem povzročili pomanjkanje kruha in pripravili oblasti, da bi jenjale hudo nadzirati njihovo delo. Toda policija se je hitro vmešala in zaprla vse »stavkajočec mojstre. Na policiji so jih vtaknili v zapore in jim niso dovolili prinašati hrano od zunaj. Obenem je policija pretehtala vse vrste kruha in ugotovila, da so peki na splošno pošteno pekli kruh. Pač pa je bilo nekaj pekov, ki so ljudski kruh podražili za 1 din. Če bo tem grešnikom krivda dokazana, bodo romali v Liko na prisilno bivanje. Podobno se utegne zgoditi tudi nekaterim pekovski mojstrom, ki so baje nahajali svoje pomočnike, včlanjene v socialističnih organizacijah, na satvko. Kakor pravijo zagrebški časopisi, utegne oditi v kratkem v skalovito Liko še dosti turistov...

Nemške srednje šole v naši državi vzdržujejo večina pripadniki nemške manjšine sami. Nedavno se je število nemških srednjih šol še povečalo z novo nemško gimnazijo v Zagrebu in gimnazijo v Belgradu ter nekaj oddelkov srednjih šol v Vojvodini. Nemški »Kulturbund« je organiziral med jugoslovanskimi Nemci zbirko za sklad, iz katerega bodo svoje šole vzdrževali. Poziv je imel lep uspeh. Doslej so zbrali že več kakor milijon dinarjev, vendar zbiranje še ni končano.

Na premeten način so orožniki v Adi pri Sentu rešili uganko 7 ukradenih gosk. Kmetu Rušaku je zmanjkalo sedem gosk. Zdelo se mu je, da jih je ukradel sosed Mešetar in jim dal na noge enake značke, kakor so jih nosile njegove goske. Rušak je naznanil soseda orožnikom. Nobenega neposrednega suma ni bilo, toda premeteni orožniki so si izmislili prav salomonsko rešitev. Pognali so vse goske iz Mešetarjeve staje in jih pustili, da so odšle po svojih potih. In res se je sedem gosk odrgalo od črede in odšlo naravnost na Rušakovo dvorišče v svoj hlev. Razkrinkani tat pa ni bil s tem zadovoljen, temveč je vložil tožbo na sodišče proti sosedu, češ da ga je po krivem obdolžil tatvine.

Na željo mnogih ponavljamo češki film

VESELI BOHEMI

Velezabavna opereta! V glavnih vlogah: Jarmila Kširova, Hana Vitova in A. Novotny

KINO UNION, tel. 22-21

Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri

„Romeo in Julija“ - učinkovit začetek sezone v naši drami

Ljubljana, 22. septembra.

Slovensko gledališče je v soboto, 21. septembra, začelo svojo redno sezono. Bil je prelep jesenski večer, ko je naša drama odprla svoje duri, še lepši in veselejši pa je bil pogled na dolgo strnjeno množico ljudi, ki je hitela tja proti Gradišču, da sliši in vidi moč naše slovenske besede na odru, ki ustvarja naš gledališki slog in našo gledališko umetnost. Dvorana naše Drame je bila letos za prvo predstavo mnogo pretesna. Ze več tednov pred začetkom letošnje sezone se je opazilo, da je zanimanje za gledališče izredno.

Če se je kdo ozrl po dvorani in opazil te resno sproščene obraze gledalcev, je moral vedno priznati, da je ta letošnji odziv občinstva iskren in mnogo obetavljajoč. Resnično je sedanjí čas res tak, ko »gredo ljudje radi vase«, še večje pa mora biti spodboda bolj do ljudi, ki so v teh težkih in hudih razmerah volje do kdaj poprej vzljubili naše gledališče, ta tempelj slovenske besede in njegove volje do ustvarjanja v službi gledališke umetnosti.

Vendar pa nas je ta veseli pogled na tako lep odziv ljubljanskega občinstva moral spomniti na eno: premiera je naravno privabila mnogo občinstva, ki je pravilno in vpludno izkazalo čast hramu umetnosti s svojimi praznimi in večernimi oblačili. Tam na stojiščih in na cenejših sedežih pa je stal in strmel v bogastvo naše besede človek, ki je s svojim praznjen razpoloženim srcem pregled tenki oklep svoje borne obleke. Toda kaj s temi, ki so v mestu in lahko stopajo v gledališče, kadar jim to dovolijo žepi? V predmestjih in na našem podeželju pa dela v prosvetnih društvih in delavskih organizacijah naš mali človek, ki na svoj način plačuje davek svoji ljubezni do gledališke umetnosti. Ali bi ne bilo mogoče, da bi letos uprava organizirala posebne — mogoče zaključene predstave — tudi za naše delavske in prosvetne organizacije. Po sosednih državah se je ta način organizacije zelo lepo obnesel. Delavske in prosvetne organizacije so za svoje članstvo poskrbele posebne predstave, navadno tako, da je bilo gledališče za ta ali oni večer najeto za to ali ono skupino. Delavskih središč imamo mnogo, podeželje pa je tudi že na svojih odrih poskušalo igrati celo Shakespeare, kar govori o močni in široki potrebi po gledališki umetnosti.

Shakespeare je letos odprl našo dramsko sezono. Prva predstava v našem gledališču je bila tokrat velika himna ljubezni, taki ljubezni, ki objame človeka v hipu in ga potegne tudi v smrt v svoji poslednosti. Veronska mladina skuša rešiti svojo ljubezen v mladostnem zagonu, pa se mračno

sovrašтво starega rodu zakolne proti njej in kot vihar zlomi cvet, ki se je komaj razvel. Sovrašstvo rodi zločince, ljubezen pa se more z zvestobo rešiti komaj v smrt.

Naša dramska družina je to žaloigro človeškega rodu zaigrala z veliko ljubeznijo in s silno vneto. Zgodba »Romeo in Julija« traja komaj nekaj dni, igra pa je bil dodan še tak nagel potek, da je bilo delo vseh in posameznikov več kot naporno. Glavni vlogi sta pri premieri igrala Jan in Vida Juvanova. Jan v vsej igri močan in uravnotežen, dočim je bila Juvanova močnejša v tragičnih momentih.

Igra vseh je bila dobra, umetniško sočutje skladno in obvladaje beseda suvereno, dasi je bila to izredno težka naloga ob novem prevodu, ki ga je oskrbel Oton Zupančič. Kdor je ob hitri igri in prenapetosti se razvijajoči zgodbi mogel občudovati besedni zaklad, ki je spremljal dejanje, ta je mogel le ponižno skloniti glavo pred jezikom, ki je dal pesniku tak vreden lepote, da je prepešnil v takem spevu Shakespeareovo umetnino. Ko je drvel pred nami slap o kraljici Mabi, je za hip človeku skoraj da obstalo srce, s takimi registri in s takim zagonom so pele orgle našega jezika.

Temu jeziku in taki zgodbi sta režija in inscenacija skušali podati okvir in prizorišče sceno. Režiser dr. Kreft se je zvesto skušal približati čim bolj načinu podajanja Shakespeareovih del. Vložil je gotovo ogromno truda, zlasti ker se je mogoče vendarle preveč držal tistih usodnih besedi v tekstu, češ da se naj vse poda zgosteno v okvirju dveh ur. Vsekakor se je bilo težko bolj posrečeno in uspešno približati zahtevam teksta, toda če se že skuša obraniti v vsej meri zvestoba tem zahtevam, tedaj bi lahko sijalo na odru še nekaj več prostora in bi inscenacija mogla biti bolj sproščena in svetla. Trud in zvestoba tekstu in zahtevam dejanja pa sta bila ogromna, mogoče celo preobremenjujoča.

Ko je človek poslušal pesnika, kaj je ustvaril z lepoto našega jezika, se je nehotje vprašal, zakaj ta lepota ni prišla do slično močnega izraza v sceni in režiji. Prevelika uporaba pretežno barvanih zaves in še težja podoba osrednjega balkona sta bili skoraj preveč surovi v svojem naturalizmu. Slikovitost posameznih prizorov je pri tem trpela, prevelika težava zaves in stebrovja pa je tlačila osebe k tlom in ovirala besedo, ki je zato včasih morala zavneti preveč plosko. Pri nekaterih prizorih je tudi po nepotrebnem preveč oseb na sceni.

Toda to so mogoče malenkosti nasproti trudu, ki ga je bilo treba vsem vložiti za delo, ki je tako lepo začelo letošnjo sezono v Drami.

ŠPORT

II. propagandni table tenis turnir SK Mladike

V nedeljo 22. t. m. je bil v dvorani SK Mladike turnir za prvenstvo Most in Kodeljevega. Udeležba na tem turnirju je bila nad vse velika in so se ga udeležili vsi slovenski klubi, ki goje ta šport, razen SK Celja. Vodstvu so se prijavila sledeča moštva: Mladika s 4 moštv, Korotan s dvema in dalje še Bratstvo, Planina s dvema, SK Mura, Ferrara in slovenski Hašk v postavi (Dernovšek-Weiss). Presenečenje dneva je bilo, da je Planina v svoji najboljši postavi izgubila proti četrtemu moštvu SK Mladike. Pri tej borbi je bila najzanimivejša tekma med Blažičem (Mladika) in Strojnikom Aleksom (Planina), v kateri je po precejšnji sreči vendar zaslužen zmagal po treh igrah Strojnik. Moštva so zasedla sledeča mesta: 1. Hašk (Dernovšek-Weiss), 2. Mladika I. (Krečič-Belak), 3. Mladika IV. (Blažič-Krašovec), 4. Mura (Nemec-Koch).

Pri novincih so se najbolj izkazali: Sedej, Pavlič, Efenberger in Stular J. Mesta so si delili takole: 1. Stular J., 2. Sedej, 3. Efenberger, 4. Pavlič.

Najlepše in in najnapetije borbe so bile pri singlu gospodov. 28 igralcev se je pričelo boriti v prvem kolu med seboj, da si pribori vstop v drugo kolo in s tem vedno večje upanje na prvo mesto. V semifinalu so zmagali: Belak je zmagal nad Meralo z 2:0, Dernovšek nad Blažičem 2:1, Nemec nad Medvedom 2:1, Krečič nad Efenbergerjem 2:0, Weiss nad Bogatajem 2:0, Strojnik nad Krašovcem 2:1, Lackner nad Kochom 2:1 in Črnič nad Padovanom 2:0.

V finale so se plasirali sledeči: Dernovšek, Nemec, Weiss in Črnič. Prvi je bil Dernovšek, ki je zmagal nad Črničem z 2:1. Drugi je bil Črnič,

Naš les — naša bodočnost

Dosti se je grešilo na gozdovih, popravilo pa bore malo

Slov. Konjice, 22. sept.

Pred tremi leti smo v našem listu pisali o veliki lesni trgovini v našem okraju, zlasti pod Pohorjem, odkoder so sleherni dan zvozili velike količine lesa v vse kraje naše države, mnogo pa tudi v inozemstvo. Lani se je trgovina zaradi vojne nekoliko zmanjšala, vendar pa je postala zopet živahna. Tudi danes je lesna industrija eden izmed glavnih gospodarskih čimlecev pri nas, na Pohorju in pod njim pa je lesna produkcija hrtbenica gospodarskega življenja. Od te je odvisno na tisoče ljudi v hribih in dolinah, kajti nudi jim zaslužek in omogoča življenje v vseh časih. Važnost izvoza našega lesa se je izpričala v času za našo državo in njeno gospodarsko življenje tako nesrečno pomembnih sankcij proti Italiji. Lesni producenti so bili takrat v veliki stiski.

Tedaj smo tudi napisali, da se na našem zelenem Pohorju nahaja sicer še mnogo lesa, vendar pa ne več tolike množine kakor nekdaj; v dolinah pa se so gozdovi tako zelo skrčili, da je sekanje potrebno omejiti na najmanjši mero. Povdarili smo nujnost načrtnega gozdozgojavanja, ki kot strohovi gledajo s planine v dolino. Utemeljili smo to z gospodarskimi, kulturnimi in drugimi razlogi.

Nekaj se je napravilo v teku treh let v tem oziru, toda veliko premalo. Zapadnopoljska pobočja, Mislinjska planina, pobočja slovenskokonjskega in slovenbištrškega Pohorja, kakor tudi ona proti Mariboru so s tratami na vrhnjih in desletij pridobili lastniki zopet ogromno bo-

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Barometer-sko stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost v %	Oblačnost od 0-10	Veter (smer, jakost)	Padavine	
						m/m	vrsta
Ljubljana	763,4	24,0	15,0	96	0	—	—
Maribor	762,4	24,5	12,0	93	0	—	—
Zagreb	765,8	26,0	12,0	90	2	—	—
Belgrad	766,0	28,0	14,0	80	0	SE ₁	—
Sarajevo	767,7	27,0	11,0	80	0	—	—
Vis	765,4	23,0	16,0	70	0	NW ₁	—
Split	764,9	27,0	17,0	80	0	NE ₁	—
Kumbar	763,7	27,0	17,0	80	0	N ₂	—
Rab	766,3	24,0	18,0	80	0	—	—
Dubrovnik	764,4	27,0	16,0	80	4	NE ₂	—

Vremenska napoved: Spremenljivo, oblačno in toplo vreme.

Koledar

Danes, torek 24. septembra: Nada.

Jutri, sreda 25. septembra: Kamil.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčić, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer R., Sv. Petra cesta 78.

Umetnostno zgodovinsko društvo v Ljubljani priredi v četrtek, 26. septembra ob 1 popoldne izlet na Dobrovo, v Dvor in Polhov gradec. Odhod s Kongresnega trga. Priglasiti se je v trgovini Podkrajsek na Jurčičevem trgu do četrta do desetih popoldne. Avtobus 20 din.

Starše dijakov, ki bodo v letošnjem šolskem letu potrebovali strokovno izobražene inštruktorje, opozarjamo, naj se obrnejo na Društvo brezposelnih profesorjev kandidatov pravočasno, ker je edino, na ta način zagotovljeno končni uspeh. Iz prakse našega društva smo spoznali, da starši običajno iščejo pomoč pri učenju šole takrat, ko je kljub prizadevanju inštruktorja in dijaka možnost uspeha dvomljiva, ker ni mogoče v kratkem roku nadomestiti zanemarjenega znanja daljše dobe, in ker profesorji pri prenapolnjenih razredih ne morejo preizkusiti dijakovega znanja v zadnjem trenutku. Izdatki, ki jih imajo starši za inštruktorje v slučaju pravočasne pomoči, ne bodo brezploдни, saj je v današnjih časih, ko je treba letom študij računati še leta brezposelnosti vsako izgubljeno leto neprimerno večja izguba, kot izdatki za pomoč pri učenju. Obenem javljamo, da se je naše društvo preselilo v Gosposko ulico 12.

Specialni tečaj za papirniško industrijo se bo vršil na Drž. tehniški šoli v Ljubljani od 7. oktobra t. l. do 30. aprila 1941. Otvoritev tega tečaja, ki je izrednega pomena za draveko banovino z njeno visoko razvito papirniško tehnologijo, je omogočila v razumevanju potrebe po specialni izobrazbi domačih tehnikov z denarno podporo Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani. V ta specialni tečaj, ki je prvi svoje vrste v naši državi, se bodo sprejemali absolventi strojnega in elektrotehniškega oddelka tehniške srednje šole, absolventi strojnega oddelka delovodke šole ter učenci III. in IV. letnika strojnega in elektrotehniškega oddelka tehniške srednje šole. Sprejetih bo 20 reflektantov. Pouk, ki bo obsegal papirniško tehnologijo in industrijsko poslovanje, papirniško strojevitve ter papirniško kemijo in preiskavo papirja, se bo vršil štirikrat tedensko zvečer od 18 do pol 22. Prijave za tečaj se sprejemajo v direktorij pisarni Drž. tehniške srednje šole v Ljubljani do 30. septembra t. l. Podrobnejši pogoji so razvidni iz objave v šolskem vestniku.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Drama. — Začetek ob 20. uri:

Torek, 24. septembra: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Red Terek.

Sreda, 25. septembra: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Red Sreda.

Četrtek, 26. septembra: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Red Četrtek.

Petek, 27. septembra: »Razvaline življenja«. Red Premierski.

ki je še zelo mlad, vendar prvovrsten igralec. Trejler je Nemec, stari državni reprezentant, ki pa je kljub dolgoletnemu odmoru danes dokazal, da še vedno ni za med stare šaro in da je na bodočih turnirjih treba z njim računati. Četrtil je Weiss. Turnir je potekel gladko brez vsakih motenj in so bili vsi nastopajoči zadovoljni z vodstvom. Prva sta dobila lični diplom, prvi pa poleg tega še lep pokal. SK Mladika se je v tem letu že drugič predstavila javnosti s svojimi lastnimi turnirji; vodstvo pa nam je obljubilo, da bo priredilo za prihodnji mesec še tretjega, ki bo po svojem obsegu kot po močnem zastopstvu s strani igralcev največji v Sloveniji. Ta klub je stopil letos na vodilno mesto v slovenskem table tenisu in je s svojo agiliteto poživil pri nas v zadnjih letih popolnoma propadajoči namizni tenis.

njujmo potrebna pogozditve. Ogromni predeli so to, kjer ne raste drugo kakor trava, ki je še šestkrat ovce rade ne jedo, potem maline, borovnice in ostruga. Te pa vse skupaj ne daje mnogo koristi. Preko posekanih predelov divja polje in pozimi edinole veter, ki zaradi svoje moti lomi zdravo dreve ob roboh gozdov. Če bi se vsi ti kompleksni ponovno zasadili, bi čez nekaj desetletij pridobili lastniki zopet ogromno bogastvo. Tako pa se le vedno bolj redijo častiljive smreke in jelke in manjša gozdna pohorska površina.

Doline izgledajo še mučnejše. Kmetje so posekali veliko svojih gozdov, zasadili pa so bore malo. Mnogi so šore in koruzine izkopali in zemljo preorali ter posejali z žitom; veliko jih je zasadilo z vinsko trto in sadnim drevjem, največ pa je onih, ki so pustili golčave. Od njih nimajo nikakršnega dobička. Mnoge kmetije so danes gospodarsko zelo slabe, ker nimajo svoje močne opore v gozdu. Tem ob vsakem hujšem sunku grozi prepad. V kolikor so »bele lise« z naših hribov in dolin izginile, moramo dati priznanje samo ljudem, ki so bili gospodarsko zelo dalekovidni, pa bili to lastniki zemljišč ali organ- ni oblasti.

Mnogo smo že in še bomo utrpeli zaradi pomanjkanja lesa, ki se že globoko čuti v golovih gozdnih okoliših. Pogozdovanje. Odlagati se pravi, gospodarsko slabi sedanji in bodoči rod, ki bo sicer naslavljal pikre besede na našo nepre- računljivo nacionalno ekonomijo.

Dosedanji uspehi letalske vojne proti Nemčiji po navedbah nemškega vojaškega strokovnjaka

Vojaški strokovnjak službenega nemškega poročevalskega urada DNB, general Gleise Horstenau, je napisal za pretekli teden pregled vojaških dogodkov, v katerem pravi:

Ko je bila britanska letalska obramba potisnjena z južne obale britanskega otočja do samega Londona, kjer se je pokazala prav tako precej neodpornost, je Anglija že celih 10 dni izpostavljena najhujšim letalskim napadom. Hkratu je uradno ugotovljeno, da je bilo v 6 tednih zbitih 2.000 britanskih letal. Mislim, da po takih uspehih lahko rečemo, da je angleško letalsko zdesetkovanje.

Neprestani napadi nemškega letalstva od vseh strani ogrožajo v največji meri oporišča za preskrbovanje Anglije. Sam London je eno največjih skladišč in tranzitnih tržišč v državi in je zdaj popolnoma onemogočen za delo. Vedeti je treba, da je naše vojni letalstvo onemogočeno in zažgalo kakih 24 ladjedelnic. Vse te ladjedelnice so življenjskega pomena za Anglijo.

Razen tega sta tista dva milijona kilogramov bomb, ki sta se sesula na Anglijo, povzročila, da niti prehrana ostale države ni več zagotovljena. Upoštevati je treba, da se v londonskih skladiščih zbira polovica vsega mesa, ki ga uživajo za potrebe Anglije, in četrtina vseh ostalih živil. Zadošči je vedeti, da že stalni alarmi zelo ovirajo delo in promet, k čemer je treba prišteti še strahovit učinek nemških bomb, ki so razrušile že toliko naprav in skladišč in s tem neposredno prizadele preskrbovanje države.

Po drugi strani je zelo pomembno, da so istočasno nemške podmornice pretekli teden potopile 140.350 ton sovražnikovega brodoma in da so nemški bombniki potopili še 34.000 ton. Prištaviti je treba k temu še ladje, ki so bile potopljene in onemogočene v samih britanskih pristaniščih. Spetoma je bil uničen tudi en britanski rušilec.

Dejstvo, da se naglo zmanjšuje število potopljenih britanskih vojskih ladij je mogoče pojasniti z dvema razlogoma: Po tolikšnih nesrečah se angleške pomorske enote vse manj upajo spuščati v boj z nemškimi letalskimi in pomorskimi enotami. Angleži zaradi tega dosti ne uporabljajo svoje mornarice, ker so se najbrž obvezali Združenim državam, da jim bodo po zlomu v Evropi izročili čim več vojskih ladij.

Navzlic vsem izgubam je angleška mornarica še vedno močna. Sedaj skrivajo Angleži polovico svoje mornarice v skrivališčih ob severno-skotski obali.

druga polovica angleške mornarice pa je zaprta v Sredozemskem morju in ni verjetno, da bi kdaj mogla priti iz te mišnice. Angleži so v preteklem tednu storili edini napad z lahкими pomorskimi enotami na sosedno francosko obalo. Takoj pa so bili odbiti z ognjem nemškega obrežnega topništva. Napad pa je bil tudi sicer slab in ni mogel v nobenem primeru imeti uspeha.

Nemško daljnostrelno obrežno topništvo je neposredno sodelovalo pri napadu na Anglijo. To topništvo vlada nad Rokavskim prelivom in je povzročilo strahovito opustošenje v Dovru. Priporočiti je treba, da se nemški letalski napadi na Anglijo niso nehali in da o čem takem sploh ni govora. Bombe najtežjih kalibrov še naprej padajo na važne industrijske naprave in zažigajo skladišča olj. Še naprej se nad Anglijo dvigajo stebri in oblaki dima. Od vzhodne in zahodne obale je britansko otočje neprestano izpostavljeno silnim nemškim napadom. Skupno je bilo v preteklem tednu zbitih nad 300 angleških letal, deloma v letalskih epopijah, deloma pa od protiletalskega topništva. Nemška premoč v zraku je bolj očitna kakor kdaj prej.

Angleške uradne izjave pa seveda trdijo čisto drugače.

Kraljev obisk v Nišu prejšnji teden: Nj. Vel. kralj Peter II., kneževič Aleksander in predsednik vlade Cvetković v železniškem avtomobilu na izletu skozi Sičevačko sotesko.

Uran — najstrahovitejša sila bodočnosti

Kubični meter te kovine bi s svojo skrito silo dvignil milijon milijonov kilogramov 27 km visoko

Pred enim stoletjem se je pričela doba pare, pred 50 leti so se komaj učenjaki zavedali silne bodočnosti elektrike, danes javljajo spet nov element, ki bo vso dosedanja tehniko in industrijo postavil na glavo. Ta čudna sila je uran.

Uran je kovina, na zunanjo podobna niklju. Ona bela kovina ima zelo visoko tališče, ima pa to lastnost, da raztopljeno silno blišči v dotiku z zrakom.

Ko je z atomsko teorijo, (to je — anstveno mnenje, da so vse kovine sestavljene iz najmanjših delčkov, ki se imenujejo atomi), nastopila za kemijo vprašanje, kako razbiti ta najmanjši delček, so se razgibali učenjaki, ki so slutili, da je v tem najmanjšem, za oko sploh nevidnem drobcu nakoričena silna moč.

Zaradi posebnih lastnosti je potegnil nase pozornost zlasti uran, s katerim so s poskusi dosegli uspehe, kakor jih ni pokazala nobena druga kovina.

Atomska teorija pravi, da je v atomu nakopičena silna energija, to se pravi milijoni konjskih sil, in je samo vprašanje načina, kako tiste sile sprostiti in smoterno uporabiti.

Že leta 1924 so začeli z resnimi poskusi v Hamburgu. Vso pažnjo je posvetil tej stvari kemični zaved »Kaiser Wilhelm« v Berlinu, v Ameriki so tudi vrgli vso silo v to smer in tako tudi Japonci.

In uspeh: poskusi leta 1934 v Čikagu so pokazali, da ima vsak atom 200 milijonov elektrovoltove sile. Nadaljnji poskusi v Nemčiji so pokazali bajne uspehe. 1 kubični meter urana vsebuje toliko energije, da bi dvignil v pol sekunde 1 milijon kilogramov 27 km visoko. Primerjamo to z električno silo, se pravi, da bi bilo treba napreči elektromotor, ki bi izvajal 36.000 milijonov — bilijon je milijon milijonov — konjskih sil, da bi dalo isti učinek. Tak elektromotor je seveda nemogoč. Prestavljeno v praktično življenje, bi to pomenilo, da bi pomorski velikan ali avijon z lahkoto nosil seboj toliko pogonske sile, da bi mu je nikdar ne zmanjkalo.

Tri države se sedaj ženejo, da prehitijo ena drugo v tej novi bajni tehniki: Nemčija, Amerika in Japonska.

Zanimivo je pa zlasti to, da je Nemčija na moč pohitela, da je osvojila največje tiste zemlje, kjer je največ urana, to je Češko in Norveško. Argentina ima to rudo v Cordobi in San Luisu.

Ta rudnina je precej izdatna v Španiji, v Kolumbiji in v Angliji in v Ameriki.

Vse kaže, da bo sedanja vojna dala močan razmah tej najnovejši iznajdbi.

Elsa Brandström — „sibirski angel“

Nova evropska vojna je spet zbudila v življenju Mednarodni rdeči križ. Nekaj tednov potem, ko je padel na poljsko-nemški meji prvi strel, je začela v Zenevi delovati centrala za vojne ujetnike. Več kot 500 Švicarjev se je takoj prostovoljno javilo, da sodelujejo pri tem človekoljubnem delu. Iz vseh koncev in krajev sveta so prihajali prihajati pisma beguncem, emigrantom, evakuirancem, ki so bili, nasilno ločeni od svojih, vojskih ujetnikov in rešenih brodolomcev. Vsi pišejo na ta urad; datum pisma so natančno pregledani in uvrščeni v posebno kartoteko. Na cestah, kolodvorih, bolnišnicah spet srečujemo znane modre obleke, ki jih nosijo člani prostovoljnega Mednarodnega rdečega križa. Ali pa ne manjka med njimi, ki nudijo potrebnim pomoč, tudi iz zadnje vojne tako znanega imena Elsa Brandström?

Trenutek, velike junakinje zadnjega svetovnega pokola, katere ime je bilo na vseh bojiščih in vseh armadah skoraj česeno, je tudi sedaj nastopil. Ta »sibirski angel« spet podeljuje pogum, zaupanje in samopremagovanje.

Ko je leta 1914 izbruhnila vojna, je Švedsko zastopal v Petrogradu kraljevi poslanik Brandström. Imel je hčerko nenavadne lepote,

ki je vzbujala tudi na carskem dvoru vso pozornost.

Že štiri tedne potem, ko je bila napovedana vojna, ni bilo več videti elegantne poslanikove hčerke Else Brandström. Bila je, toda oblečena v modro obleko bolničarske sestre. Odsila je v sibirsko koncentracijsko taborišče. Sestra Elsa je bila »dobra vila« vseh ranjenih in ujetih v Rusiji. Med vojno in tudi pozneje med državljansko vojno je potovala dan in noč iz kraja v kraj in povsod delila pomoč. Pomagala je vsakomur brez razlike narodnosti, brez razlike politične pripadnosti, vprašala ni nikogar, kdo je — pomagala je.

Nekega dne med državljansko vojno je bila v nekem majhnem mestecu, v katerem so bili gospodarji »belci«. V mestu je bila precejšnja razburjenost, kajti vsak čas so pričakovali »rdečih«. Med »belimi« je bil tudi neki angleški častnik, ki je pristopil k sestri Elsi, rekoč: »Mi bomo zapustili mesto, pojdite z nami in ne izgubljajte časa! Sestra Elsa pa je odgovorila: »To je nemogoče, tu imam še mnogo dela, poglejte, koliko žena je in otrok, ki so potrebni pomoči!« — »Toda reči vas ne smejo najbiti tukaj,« je ponovil častnik. Prosil in rotil pa jo je zama. Elsa je ostala. In ko

Program radio Ljubljana

Torek, 24. sept.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Šolska ura — 12 Veseli slovanski napevi (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Opold. koncert Radij. orkestra — 14 Poročila — 18 Koncert godbe grenadirske garde (plošče) — 18.40 Glasbeni spored naše postaje v prihodnjem letu (dr. A. Dolinar) — 19 Napovedi in poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave (Fr. Lipah) — 20 Pester spored Radijsk. orkestra — 21.30 Operni spevi (plošče) — 22 Napovedi in poročila — 22.15 Cimermanov kvartet.

Drugi programi

Torek, 24. septembra; Belgrad: 20.45 Operne arije — Zagreb: 17.45 Koncert tam. društva — Budimpešta: 19.25 Klavirski konc. — Rim-Turin-Florence: 21.40 Koncert velikega orkestra — Solten: 19.10 Vokalni konc. — Praha: 17.20 Debut novih kompozitorov — Brno: 20.10 Odlomki iz Smetanovih in Dvorakovih oper — Moravska Ostrava: 19.25 Konc. pihalnega ork. — Toulouse: 18.30 Simf. konc. — Andora: 20.45 Harmonike — Tallin: 18.50 Konc. radijskega orkestra.

Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (4918 m): 19.40 Poročila v slovenščini — YUF, YUG (19.69 m): 1.55 Oddaja za Južno Ameriko — 3.00 Oddaja za Severno Ameriko.

so drugi dan rdeči zasedli to mesto, so Elzo tudi oni prav tako spoštovali kakor »belci«, ki so odšli. Zvedeli so namreč, da je Elza v svoji hiši imela skrite pred »belimi« rdeče vojaške in jih tako rešila smrti. Skrila jih je, ker so bili ranjeni in v nevarnosti. Ko je denar švedskega Rdečega križa že porabila, je odpotovala v Ameriko, iskat nove denarne vires za svoje nadaljnje delo. Črnogledi prijatelji so ji to odsvetovali. Spet je zmagala njena vera v človeško dobroto: vrnila se je s 100.000 dolarji v žepu.

Ko se je kmalu nato vojna končala, je velik del ameriškega denarja še ostal. Elza pa je našla novo polje svojega udejstvovanja. Ustanovila je sirotišnico za otroke vojskih žrtv. To je bila sirotišnica, zgrajena na modernih vzgojnih načelih, kjer so se lahko razvile vse težnje in sposobnosti osirotelih. In ko se je po končani vojni vrnila na Švedsko, se ni hotela več pojaviti v dvoranah elite dvorne družbe. Elza je ostala samo »sestra Elza«. Ta občudovanja vredna žena že sama več ne ve, kaj je počela. Neumorno dela drugim v pomoč, da je le drugim dobro. Ta svojevrsna žena, oboževana od ljudi vseh dežel, odlikovana z odlikovanji mnogih vlad, nadaljuje svoje delo. Ustanovila je dva sanatorija za težje vojne pohabljenice, ki jih upravlja še danes.

Nj. Vel. kralj Peter in predsednik vlade ogledujeta spomenik na Cegru.

Izkopane kosti

Položil je denar na mizo. Janžek in Otmar sta potegnili nase vsak svoj plašč in ocepeta la po kamenitem podzemskem hodniku.

»Dobro sem ju speljal,« je dejal Franček sam pri sebi in brž skočil k postelji, da bi pogledal, kaj je pod njo. Bati se je bilo, da se bo vsak trenutek vrnila gospodinja.

Izvelel je neko stvar, zamotano v časopisni papir. Kaj bi moglo to biti? Papir je bil umazan, zmečkan. Nič kaj prida ne bo v njem. Brž je odmotal papir in pred njim je ležal kup izkopanih človeških kosti. Bile so blatne in napol preperle. Za trenutek je strmel, kakor bi se ustrašil, potem pa jih je spet zamotal in jih potisnil nazaj na prejšnje mesto.

»Bodo prišle prav. Jima že zagodem! Spominjala se bosta, kdaj sta nosila domov človeške kosti!« je mrmral sam pri sebi in spet sedel nazaj h knjigam.

Nato so se počasi odprla vrata. Gospodinja se je vrnila z molitvenikom in paternostrom v roki.

Šele proti enajsti ponoči so zlezli vsi trije v posteljo. Janžek se je pripravil za matematično nalogo, Otmar se ni mogel ločiti od nekkih Karl Mayevih dogodivščin, Franček pa je delal osnutek predavanja za neko sedmošolko. Na kosti pod posteljo, ki so čakale, da ob uri strahov zaplešejo po kuhinji, je popolnoma pozabil. Zato sta pa Otmar in Janžek s tem večjo gorečnostjo mislila na nje in postajala minuto za minuto bolj nestrpnostna in vznemirjena. Nič se jima ni mudilo spat. Drugekrat nobeden ni vzdržal tako dolgo pokonci. Seveda, učenje ju je utrudilo prej ko misli na take stvari.

»No, zdaj pa spati!« je zarohnel Franček, ko je odložil pero. Razpravili so se in upihili luč. Otmar in Janžek sta legla, le Franček je še sedel na robu postelje in si skubil noge, kakor da se mu ne bi ljubilo leči. Tiho in neopaženo je privezal na razklopotano železno posteljo, v kateri je spal Janžek, vrstico in jo napeljal k sebi pod odejo. Potem je tudi on legel.

Vsi trije so se na videz borili s spancem. Nobeden ni hotel zatisniti oči; radovednost, kaj se bo iz tega izcimilo, jih je držala pokonci. Najprej so se nekaj časa premetavali po posteljah, potem pa je Franček nalašč debelo zasmrčal, kakor bi najljepše spal. V resnici pa se je le potvarjal.

»Janžek, čuješ, Franček se spi!« je zašepetal Otmar.

»Kosti ga dobro zibljejo. Boš videl, kaj bo opolnočil!« je odgovoril Janžek in oba sta prasnila v smeh. Še dolgo potem sta se hihitala.

Franček je vsemu prisluškoval in si mislil: bom jima že izbil take stvari za vedno iz glave. Paglavca bosta pomnila, kdaj sta nosila človeške kosti v aktivki skozi mesto.

Smrčal je naprej; ko je videl na bleščecih se številkah žepne ure na steni, da bo polnoči, je stopil k vratom, kjer je bila posoda z vodo. Pil je in nato vzel tam že prej pripravljen velik škričel iz prav trdega papirja. Ko se je zavalil spet v posteljo, se je Janžek predramil. Na veliko je vprašal: »Franček, koliko je ura?«

»Polnoči je čez. Pusti me spati!« je kratko odsekal Franček. Potem je spet zateglo zasmrčal.

Počasi je zdaj pa zdaj potegnil za vrstico, ki jo je zavezal na Janžekovo posteljo. Vsakokrat se je postelja s štirimi razgibanimi železnimi nogami zamajala in zateglo zaškrpala. Zdaj pa zdaj je potegnil močneje. Postelja je škripala vedno bolj in se zibala, Janžek pa je sprva ob vsakem potegljaju globoko vzdihnil, kakor bi lovil bežečo dušo, nazadnje pa že polslušno ječal. Z drugo roko je Franček praskal po škričelju, da se je slišalo raskavo škrebkanje, kakor bi si sam hudič brusil kremplje. Kar nenadoma je Janžek zakričal. Otmar pa je od groze molil pod svojo odejo, pokrit čez glavo. Janžek je klical Frančka, ki pa se mu dolgo časa ni hotel oglašati. S postelje pa si ni upal stopiti, da bi ga zbudil. Ko pa se je ta vendarle predramil, ga je narahnil: »Pusti me! Podnevi mi ne daš miru z enačbami; misliš, da bo še ponoči isto?«

Vrgel se je po postelji, kakor bi se bil obrnil in spet smrčal. Pri tem pa ni pozabil na vrstico. Sunkoma jo je vlačil, praskal po škričelju in pri tem še sam sikal, da je bila res groza poslušati.

Janžek je vedno znova klical Frančka. Otmar je jokal pod odejo, mogoče je bil že ves moker, pa ga ni nihče pogledal. »Franček, naredi luč! Nekaj straši!« je stokajoč prosil Janžek. O kosteh je molčal.

»Drži gobec! Spi!« ga je Franček zavrnil. »Pusti me, jaz sem truden!«

Čez nekoliko časa je Janžek spet zastokal: »Prosim, Franček, priži luč! Nekaj straši! Ti nič ne čuješ?«

Franček je vstal in prižgal vžgalico. »No, kje imaš koga? Ti tudi straši! Ti in tvoje enačbe! Zdaj vidiš, da ni nikogar in me pusti v miru!«

Spet je tišina.

Minilo je nekaj minut. Janžek se je malo pomiril. Spet je zaškrpalo železne postelje, sikanje in praskanje se je ponovilo, počasi in enakomerno, kakor bi hudič praskal po kosteh. Janžek je zibalo s posteljo vred, obračal se je, sklepal roke, klical glasno svetnike na pomoč, molil in se križal. Vse zaman.

Prišla je gospodinja, ki je spala v sosednji sobi. »Kaj more biti nocoj tu, da ne daste miru in tako škriplje postelja? Kaj vendar delate?«

Janžek se je na vse mogoče načine pritoževal. Jokal je in prosil gospodinjino, naj ostane tu z njimi. Na koncu pa je Franček hladno dejal: »Jaz bi pa rad spal! Ničesar nisem slišal, niti videl. To se mu samo zdi, temu bedaku!«

Potem je trenil z očmi gospodinjino, naj gre spat. Šel je za njo, kakor bi hotel zapreti spet vrata, medtem ko sta se onadva pokrivala čez glavo. Za vrati ji je na kratko razložil, naj ne bo v strahu, ker je on mojster teh stvari. Povedal ji je tudi, zakaj to dela.

Ona, ki je prej že res skoraj verjela, da straši, si je zdaj na veliko oddahnila in se nasmehnila: »Ti Franček, ti! Zdaj pa le mir in spati! Dovolj si ga postrašil!«

Ko je spet legel, je predlagal: »Ura bo skoraj ena, zato bi rad spal. Nikar me ne budi, če se ti bo spet bledelo!«

Janžek pa ga ni dosti slišal, ker se je bil pokril čez glavo. Še nekajkrat je temeljito potegnil za vrstico, poškrampal po škričelju in zaškrta z zobmi, da se je Janžek kar zvijal od strahu, potem pa je mirno zatisnil oči. Tedaj je res zaspal.

Janžek pa vso noč ni niti zatisnil očesa. V strahu je bdel in tuhtal o vseh mogočih rečeh, ki so se spravile nanj ta večer. Sklenil je, da se ne bo nikoli več dotaknil človeških kosti, ki so bile izročene zemlji. Prepričan je bil, da je res strašilo zaradi teh kosti.

Otmar je ves zmešan šele proti jutru zaspal in potem sanjal in blodil ves mesec o groznih stvareh.

Zgodaj zjutraj, ko je Franček še spal, je Janžek tiho odnesel zavitek z izkopanimi človeškimi kostmi nazaj, kjer je bilo mesto zanje.